

- 3** Na vprašanje, kdaj je razrednik zares razrednik, je preprosto odgovoriti, če naštevamo njegove lastnosti, kadar pogledamo v šolsko zakonodajo in številne pravilnike, ki določajo pristojnosti in naloge, ki naj jih razrednik opravi. Odgovor pa postane zapleten, ko iščemo način, kako zakone udejanjiti in prenesti v konkretne vsakdanje situacije, v katerih je razrednik (naj)večkrat prepuščen svojim izkušnjam in pripravljenosti na iskanje odgovorov.

- 28** Zgodilo se mi je, da sem poučevala oddelek učno zelo uspešnih otrok, ki pa so bili nemirni, živahni, polni energije, in so jo včasih usmerili v napačno smer. Veliko moje energije je bilo potrebne za umirjanje, reševanje sporov, zato jo je zmanjkalo za uspešno poučevanje. V članku predstavljam nekaj konkretnih gibalno socialnih iger, ki so mi pri poučevanju v veliko pomoč, učencem pa pomagajo k sprostitvi in večji zbranosti pri pouku.

- 35** Odporu, ki ga učenci kažejo do nekega predmeta in pogosto tudi do učitelja, ki ga poučuje, se rade pridružijo najrazličnejše vzgojne težave z učenci. Rešitev problema ni in ne more biti enoznačna. Je pa smiselno, da se učitelj, še preden zaide v težave ali ko je z njimi že soočen, posveti temeljitemu premisleku o tem, kako in kaj naj spremeni v pedagoškem modelu, da bi bil bolj učinkovit, učenci pa bolj ogreti za sodelovanje pri predmetu.

- 44** Leto 2001 je OZN proglasila za Mednarodno leto prostovoljcev. Globalni problemi človeštva so dosegli mejo, ko je prostovoljno delo bolj kot kadar koli doslej izjemnega pomena za njihovo razreševanje. Le s pomočjo dovolj razširjenega in dobro organiziranega prostovoljnega delovanja, ki bo zajemalo vse segmente družbe, se bo leta lahko dovolj učinkovito spopadala s številnimi konfliktnimi situacijami na socialnem in ekološkem področju.

Uvodnik

- 1 Silvo Šinkovec: Skrivnost ubogih

V žarišču: Razredništvo

- 3 Jana Kalin: Kdaj je razrednik zares razrednik?
6 Jolanda Bolarič: Razrednik – svetovalec ali zgolj administrator?
9 Marija Trdan: Načrtovanje razrednikovega dela
12 Mojca Pušnik: Vloge razrednika
14 Kari Smith: Priprava na vlogo razrednika
15 Kirsi Tirri: Vloga učitelja na Finskem
17 Suzana Rauter: Medosebna komunikacija
21 Vesna Rozman – Klasinc: Razrednik in starši
23 Marija Žabjek: Razrednik – administrator?
25 Iztok Petrič: Pogled študenta
28 Natalija Rak: Razredne ure v prvem razredu
30 Vlasta Grabeljšek: Govorilna ura

Naš pogovor

- 32 Veronika Pišorn in Silvo Šinkovec: Michael Murry

Biblična stran

- 34 Janez Poljanšek: Dobro vino

Biti vzgojitelj

- 35 Marjan Peneš: Preprečevanje vzgojnih problemov
38 Dragica Motik: Slovenski jezik in kultura med Slovenci v tujini

Starši

- 41 Ana Nahtigal: Šola za starše
42 Karmen Pečarič – Podobnik: Vzgojne napake

Prostovoljno delo

- 44 Alenka Čas: Prostovoljno delo šolske mladine

Vzgojna področja

- 46 Janez Gril: Človekove pravice
47 Matej Metlikovič: O vzgoji, kulturi in umetniškem ustvarjanju

Izkušnje

- 49 Martina Podričnik: Na podružnici

Pogovori in svetovanje

- 50 Angelca Žerovnik: Kako postaviti prave meje?

Prebrali smo

Iz življenja DKPS

Napovedni koledar

Povzetek

Kdaj je razrednik zares razrednik?

✍ Jana Kalin

Uvod

Na vprašanje, kdaj je razrednik zares razrednik, je preprosto odgovoriti, če začnemo z naštevanjem lastnosti, ki naj bi jih imel dober učitelj in tudi dober razrednik. Odgovor je preprost, kadar pogledamo v šolsko zakonodajo in številne pravilnike, ki določajo pristojnosti in naloge, ki naj jih razrednik opravi. Odgovor pa postane zapleten, ko iščemo način, kako zakone udejanjiti in prenesti v konkretne vsakdanje situacije, v katerih je razrednik (naj)večkrat prepuščen svojim izkušnjam in pripravljenosti na iskanje odgovorov. Vsak razrednik – tako v osnovni kot v srednji šoli – se dan za dnem srečuje s številnimi pričakovanji, ki jih izražajo (še večkrat pa naj bi razrednik uganil in uresničil kar neizgovorjeno) tako učenci/dijaki kot starši, kolegi v zbornici, ravnatelj, širše okolje in nenazadnje razrednik sam. Pričakovanja so zelo raznolika in vprašanje je, v kolikšni meri lahko razrednik – ki ima svoje sposobnosti, pa tudi svoje človeške meje – zadovoljivo ukrepa v vsaki situaciji. Poleg tega moramo priznati, da razrednikov za njihovo zahtevno vlogo v času dodiplomskega izobraževanja (skoraj) ne usposabljam in jih v letih poučevanja prepuščamo učenju na lastni koži in možnosti strokovnega izpopolnjevanja na seminarjih, ta pa lahko samo deloma zapolnijo vrzel. V pogovorih z razredniki odkrivam, kako pomembno bi bilo postaviti določena merila za kakovost njihovega dela, širša od zgolj natančno izpolnjene administrativne vloge, in kako pomembno je, da jih pri njihovem delu tudi podpremo – od vodstva šole do kolegov v zbornici, od višjega finančnega vrednotenja tega dela do več časa, ki bi

jim ga morali priznati za njihovo delo. Razredniki si večinoma želijo pomoči, usposabljanja in delitve izkušenj, zato potrebujejo strokovnjake in sodelavce, ki jim bodo pomagali pri spremljanju, refleksiji in superviziji njihovega dela. Želijo si, da bi vsaj kdaj njihovo delo opazili tudi drugi. Po številnih srečanjih z razredniki na seminarjih lahko rečem, da mnogi delajo zelo kakovostno in prizadevno in da jim ni vseeno, kakšni so kot razredniki.

Nekaj dejstev

Razredniki svojo vlogo zelo različno doživljajo. Po eni od raziskav med gimnazijskimi razredniki (Kalin 1999) jih kar 69% pravi, da so radi razredniki, 11% je tistih, ki to ne marajo biti, in 10% tistih, ki so do te vloge neopredeljeni. Razredniki imajo radi svojo vlogo, ker imajo radi mlade, ker jih to delo osebno bogati, zaradi čuta dolžnosti in skrbi za mlade, zaradi možnosti oblikovanja povezanosti in skupnosti v oddelku. Tisti, ki se v tej vlogi ne prepoznajo preveč,

pa poudarjajo, da je delo težko in zahtevno, da je preveč birokracije in da včasih doživljajo svojo nemogočnost in neusposobljenost ob zahtevnem delu.

Iz odnosa do vloge sledijo konkretne posledice in odnos do dela, dijakov ter staršev. Če ob vlogi razrednika prevladujejo teža in nezadovoljstvo, slaba volja, bi se bilo vredno vprašati, ali ima kakšen smisel, da je tak učitelj razrednik. V vsakdanji šolski praksi pa vemo, da je še premalo učiteljev, ki bi radi opravljali razredniško delo, da bi lahko zagotovili za vsak oddenek enega. Boleče je slišati razrednika, ki je ob svojem velikem prizadevanju za delo komentiral 'uspeh' svojega kolega iz zbornice: "Nagrada za slabega razrednika je, da prihodnje leto ni več razrednik."

Ko so razredniki odgovarjali na vprašanje, kdaj, v katerih situacijah doživljajo, da so zares v vlogi razrednika, so odgovorili takole (Kalin 1999):

Odgovor	f	f %	rang
svetovanje	37	26,8	1
pogovor z dijaki	31	22,5	2
urejanje odnosov s profesorji	28	20,3	3
sodelovanje na plesu, ekskurzijah	16	11,6	4
ko priznam zmoto, vzgajam, pohvalim	9	6,5	5
priprava dijakov na življenje	8	5,8	6,5
pomoč pri reševanju družinskih problemov, težavah doma	8	5,8	6,5
ko zaradi skrbi nisem mogla spati	1	0,7	8
Skupaj	138	100	

Tabela 1: Kdaj sem zares razrednik?

V največji meri razredniki navajajo, da so zares razredniki, ko so v vlogi **sve-tovalcev**: ko dijaki vedo, da se nanje lahko zanesajo; ko jim uspe vse videti in pravilno presoјati; ko pridejo dijaki ali starši k njim po nasvet. Na drugem mestu je **pogovor z dijaki** o ocenah, pomoč pri učenju – organizacija pomoči med sošolci; pristen odnos z dijaki, ki mu sledi **urejanje odnosov z drugimi profesorji**: koordinacija pisnih nalog, urejanje odnosov s kolegi, ko se razrednik zavzame za 'svoje'. Navajam nekaj tipičnih odgovorov razrednikov (v oklepaju je naveden spol anketiranca in leta delovne dobe):

- "Če ima kdo osebne težave, mu poskušam prisluhniti, na žalost pa sploh ni časa in niti denarja, da bi se lahko res ukvarjal z dijaki kot razrednik, saj ena ura tedensko ni dovolj niti za 'birokratske' zadeve." (M, 4)
- "Mislim, da sem razredničarka kar naprej. Na hodniku, ko jih srečujem, pred vrati zbornice, ko jim pomagam s hitrimi nasveti ali opravičili, pri urah slovenskega jezika in književnosti, kjer moramo včasih žrtvovati kar nekaj minut za pogovore; pri razrednih urah, kjer jih skušam animirati; v slavističnem kabinetu, ko se pogovarjamo 'na štiri oči'." (Ž, 14)

Nekateri vidijo svojo vlogo kot najpomembnejšo **pri sodelovanju v zunajšolskih dejavnostih**, kot so: ples, pohod v hribe, šola v naravi, ekskurzije (tako takrat, ko je bilo vse v redu, kot takrat, ko je prišlo do težav, ki jih je bilo treba rešiti). Drugi pa navajajo, da so bili najbolj razredniki, ko so **priznali svojo zmoto**, **vzgajali**, motivirali, pohvalili, ko so dijaki izrazili svojo željo, da bi bil njihov razrednik tudi prihodnje leto, ob osebnih pogovorih z dijaki ali ko doživljajo, da dijake **pripravljajo na življenjske preizkušnje**, ki jih čakajo, ali pomagajo pri **reševanju problemov v družini** dijakov. Odgovori na vprašanje kažejo na veliko različnost izkušenj, razmišljanj in doživljanj. Gotovo veliko pove tudi to, da nihče ni napisal, da je zares dober razrednik, če dobro opravi vse administrativne naloge.

Kaj bi razredniki radi povedali o svoji vlogi, kaže tabela št. 2.

Odgovor	f	f %	rang
naporno, lepo, premalo plačano	51	46,8	1
razno	35	32,1	2
'nemoč'	16	14,7	3
razrednik oblikuje razred po sebi	5	4,6	4
reševanje problemov je sprotno	2	1,8	5
Skupaj	109	100	

Tabela 2: Kaj bi razredniki želeli reči o svoji vlogi in delu?

Skoraj polovica anketiranih navaja, da je **delo lepo, a premalo plačano**: naporno, obvezujoče delo, odgovorno, premalo cenjeno, pomembno, ob razredniku imajo mnogi neživljenjska pričakovanja: "To delo je zame izziv; je prijetno, pa tudi precej obremenjujoče in zelo odgovorno do šole, staršev, predvsem pa do vsakega mladostnika posebej." (Ž, 16)

'Nemoč' izraža 15% anketiranih: imeti bi morali več časa za to delo, ki človeka izčrpa, neurejeni so pogoji razrednih ur v urniku, neposredno delo jim je ljubše od administracije. V manjši meri so bili zastopani odgovori, da **razrednik oblikuje razred po sebi** (po razredniku so dijaki 'narejeni', razredna skupnost funkcionira v odvisnosti od razrednika, potrebno je vzpostaviti odkrit odnos,

skupnost; vloga je pomembna, ker je nujno iskati sredino med osebnim in strokovnim pristopom) ter da je potrebno **sprotno reševanje problemov**: velikokrat trpi redna ura; treba je reševati probleme, v katere razrednik ni osebno vpleten.

Kar tretjina razrednikov pa je navajala zelo raznolike odgovore, ki izhajajo iz njihovih vsakdanjih izkušenj: nenehno se učijo tega dela; zelo radi so razredniki; uživajo v svoji vlogi; starši pričakujejo preveč; s pozitivnim zgledom in doslednostjo želijo vzgojiti čim boljše ljudi; potrebno bi bilo prireјati seminarje za razredništvo.

- "Žal včasih zaradi preobremenjenosti (v službi in v zasebnem življenju) človek ne opazi dovolj hitro mnogih stisk mladih

Foto: Tomaž Mikuš

POPRAVNI IZPIT

Dobila sem čast predsednice komisije za popravne izpite. Srečkova mama se je pritožila na ocene. Same enice.

Odločitev komisije: Ocene so nesporne. A, TI Srečko? Moj novi avto si zarezal z žebljem, še danes ga krasi metrska praska.

(A. C.)

Ljudi. Včasih bi bilo dovolj le nekaj toplih besed, izrečenih na hodniku šole." (Ž, 15)

- *"Vloga je izpolnjena takrat, ko jih razrednik ali kateri koli profesor uči tudi 'življenja'." (Ž, 19)*
- *"Čeprav mi veliko stvari ne uspe, kot bi želela, pa vem, da me sprejmejo kot razredničarko, ki ji lahko zaupajo in bo v 'pošteni borbi' vedno z njimi." (Ž, 28)*
- *"Trudim se, da bi bil dober, pravičen razrednik in mislim, da mi je to do sedaj dobro uspevalo. Opažam pa spremembe v primerjavi s prejšnjimi leti. Na primer, koliko je zdaj izostajanja od pouka. Kaj so res tako bolni ali jih mi naredimo takšne?!" (M, 19)*
- *"Razrednik ne sme biti birokrat, dlakocpski, pripravljen mora biti tudi marsikaj prenesti, vzgajati z dobroto, saj večina dijakov vrača dobro z dobrim." (M, 28)*

Ko razredniki govorijo o svojem delu, poudarjajo, da je to naporno, lepo, a premalo plačano delo (takih odgovorov je bilo 47%). Sicer pa je njihov odnos do vloge razrednika zelo različen – od doživljanja nemoči in odporov pa vse do velikega veselja ob tem delu in doživljanja osebne potrditve in osebne rasti.

Sklep

Razrednike je nujno treba podpreti v iskanju načina in vsebine dela, ki bo v rast njim samim in tistim, s katerimi se pri opravljanju svoje vloge srečujejo. Upam, da je (bo) k temu vsaj deloma prispevala tudi tokratna številka naše revije. V njej smo zbrali izkušnje in znanje mnogih razrednikov in tistih, ki jim ni vseeno, kako razredniki živijo in delajo.

Če tole berete kot starši, upam, da vam bodo iskreni odgovori razrednikov v pomoč pri sodelovanju z njimi. Če ste ravnatelj ali svetovalni delavec, premislite, ali bi lahko na kakšen način podprli delo razrednikov na vaši šoli. Če tole berete kot razredniki, pa vam želim, da bi se večkrat vprašali, kdaj ste zares razredniki. Želim vam, da bi mogli oblikovati in uresničiti svojo vizijo dela in vloge razrednika ter da bi mogli čim večkrat doživeti situacije, ki vam

bodo v veselje in vam bodo omogočile osebno in strokovno rast. Kar bi radi povedali kot razrednik, povejte na glas. Vaših odmevov bomo veseli tudi v naši reviji. 📢

Literatura

Kalin, J. (1999): *Razredništvo v poklicni socializaciji gimnazijskega razrednika*. Doktorska disertacija. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko in andragogiko.

Foto: Jana Kalin